

УДК 330,338,339

Якшина Т. П.
*завідуюча відділенням «Комерційна діяльність»
Київського коледжу транспортної інфраструктури*
Пономаренко М. М.
*викладач дисципліни «Економіка»
Київського коледжу транспортної інфраструктури*
Цехановська О. П.
*викладач дисципліни «Менеджмент»
Київського коледжу транспортної інфраструктури*

Yakshyna T. P.
*Head of the department "Commercial Activity"
Kiev College of Transport Infrastructure*
Ponomarenko M. M.
*Teacher of discipline "Economics"
Kiev College of Transport Infrastructure*
Tsekhanovska O. P.
*Teacher of discipline "Management"
Kiev College of Transport Infrastructure*

ПРОБЛЕМИ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ В ЕКОНОМІЦІ: СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Анотація. У статті висвітлено як історичні проблеми та положення України, так і її сучасний політично-економічний стан. Після загальної інформації на тему «Міжнародні відносини» та понять, яку позицію в них займає українська держава, наводиться роздум щодо оптимізації сучасного положення, а також аналіз ситуації, що склалась у нашій державі, а саме розглядаються економічна й політико-економічна ситуація країни, питання громадської відповідальності, їх важливість та вплив на подальший економічний розвиток будь-якої держави. Також наведено графік боргів країни та їх відношення до ВВП, де ліва колонка демонструє розмір в мільйонах доларів США, права – відсоток до ВВП, а рядок – дати. Показано залежність економічного положення однієї країни від ставлення до неї інших країн, зокрема описано враження, яке справляє Україна на країни Європи.

Ключові слова: економіка, Україна, залежність, країни, розвиток, міжнародні відносини, ВВП, аналіз.

Вступ та постановка проблеми. Міжнародні відносини – система транскордонних соціальних взаємодій, суб'єктами яких є держави, міжнародні міжурядові та суб'єктами неурядові організації, транснаціональні корпорації, а також приватні особи за особливих умов. Наука про міжнародні відносини є комплексною та міждисциплінарною. У сферу міжнародних відносин входять військово-політичні, економічні, екологічні, гуманітарні та інші проблеми світового співтовариства [1].

Специфіка учасників. На думку відомого французького філософа і соціолога Р. Арона, «міжнародні відносини – це відносини між політичними одиницями». Таким чином, для нього міжнародні відносини – це насамперед взаємодія між державами, або «дипломатом» і «солдатом». На думку ж американського політолога Дж. Розенау, символічними суб'єктами міжнародних відносин є «турист» і «терорист».

Особлива природа. Міжнародні відносини є дуже складною та багатоаспектною сферою людської діяльності. Вони залишаються сферою непередбачуваною та необумовленою, їхні закономірності мають стохастичний характер, кожна тенденція стикається на своєму шляху з безліччю контртенденцій. Отже, на відміну від політичного життя всередині держав, міжнародні відносини мають анархічний характер та відрізняються великою невизначеністю. В результаті кожен їхній учасник змушений робити кроки, виходячи з непередбачуваної поведінки інших учасників [2].

Український народ має давню історію відносин з іншими державами та народами, що бере свій початок від часів Київської Русі. Відомо, що зовнішньополітична діяльність України під час її перебування в складі СРСР була істотно обмежена, оскільки права союзних республік на здійснення відносин з іноземними державами були передані загальносоюзним зовнішньополітичним органам. З цього можна зробити висновок, що найбільш продуктивна робота України як самостійної держави на міжнародній арені була до двадцятих років ХХ століття.

Виходу України на міжнародну політичну арену у ХХ столітті сприяв процес дезінтеграції Російської Імперії та російські революції 1917 року (лютнева та жовтнева), але вже у складі СРСР. Проте не можна сказати, що в складі Радянського Союзу, де права союзних республік на здійснення відносин з іноземними державами були передані загальносоюзним зовнішньополітичним органам, економічний стан країни був гірший за попередній.

Глобальний характер змін, які безпосередньо позначились на міжнародному статусі України та які визначають її місце у світовому співтоваристві, обумовлюється такими основними факторами:

- руйнування системи балансу сил, що існувала за часів «холодної війни»;
- домінування США як єдиної світової супердержави після розпаду Радянського Союзу та припинення дії Варшавського Договору;
- збереження та посилення НАТО як системи колективної безпеки трансконтинентального характеру слабкими механізмами врегулювання конфліктних ситуацій, якими володіють Європейський Союз та ОБСЄ;
- тенденція до оформлення багатополосного контуру, зокрема з метою створення протизваги політичному та економічному впливу США з відмінними за політичною, економічною, військово-технічною могутністю центрами тяжіння;
- намагання конструювання загальноєвропейської (трансатлантичної) євразійської системи колективної безпеки [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасних умовах домінації США та наявності низки потенційних центрів тяжіння різної політичної, економічної, військової ваги отримання шансу на здобуття статусу абсолютно незалежної держави є можливим лише через системну інтеграцію континентальних та трансконтинентальних державних угруповань. Іншими словами, жодна країна сучасного світу (за винятком США) не може отримати статус світової держави окремо, не виступаючи складовою певного інтегрованого цивілізаційного утворення. Це стосується як європейських країн, так і Росії, Китаю, держав ісламського світу.

Якщо провести аналіз, то можна сказати, що позиція нашої держави не є авторитетною по відношенню до інших країн, включаючи як європейські країни, так і країни Азії та Америки. Це свідчить про те, що підхід до створення образу держави, яка вселяє довіру та випромінює впевненість і здорову доброзичливість, неправильний або не працює так, як сподівалися ті, хто цей підхід розробляв, що майже одне й те саме.

Через це ми отримуємо сьогодні замкнуте коло: без допомоги інших країн ми не можемо відновити або хоча би покращити положення нашої економіки, а без покращення економіки та доказів дієздатності нашої країни ми не можемо розраховувати на допомогу й підтримку інших держав. Це може нам довести приклад Євроінтеграції України, яка ніяк не відбудеться вже впродовж майже п'яти років. Все, що ми зараз маємо, так це нескінченне зростання внутрішнього та зовнішнього боргів і зниження ВВП (рис. 1).

Мета роботи. Для повної зміни концепції розвитку країни необхідна повна зміна апарату правління, а з таким ставленням до справи, що ми маємо зараз як з боку електорату, так і з боку глав правління державою, це неможливо. Все це свідчить про те, що не дійшов ще народ висновку, що все в його руках. Що б там не казали, але зараз рядові українці не мають ніякого впливу на владу. Хіба це демократія?

Україна має великий економічний потенціал: від плідної землі до працьовитих та розумних людей. Проте для ефективної реалізації всіх ресурсів країни необхідний гідний лідер, здатний відновити, а потім ще й спрямувати потужності країни в правильний бік. Не повинна колись якщо не наймогутніша, то одна з найсильніших держав, маючи такі можливості для соціально-економічного росту, залишатись на рівні розвитку та ставлення до життя країн третього світу.

Результати дослідження. Кожну країну можна порівняти з підприємством, адже є банкрути, є ті, які з кожним днем досягають все вищих і вищих цілей, є ті, які йдуть у занепад, а є ті, які мають непохитну стабільність. Проте у кожного є лідер, фінанси, місце знаходження і взагалі всі ознаки підприємства, тому підвищення рівня дієздатності країни можна регулювати правилами менеджменту, які спрямовані на компанію. Візьмемо за приклад вартість. Вартість компанії є надзвичайно емним, інформативним, інтегрованим критерієм. Цей критерій залежить від безлічі показників, що відображають як внутрішню ситуацію в компанії, так і її зовнішнє оточення, а також тісно пов'язаний з іншими традиційними критеріями бізнесу. Наприклад, чим більше цінність товару, тим вище його ціна, отже, більше одержуваний дохід і вартість бізнесу. Таким чином, сутність вартісного мислення полягає в тому, що головним завданням та головним критерієм діяльності менеджменту стає створена вартість. Під час реалізації "Value Based Management" (концепції управління, орієнтованого на вартість) управління орієнтується

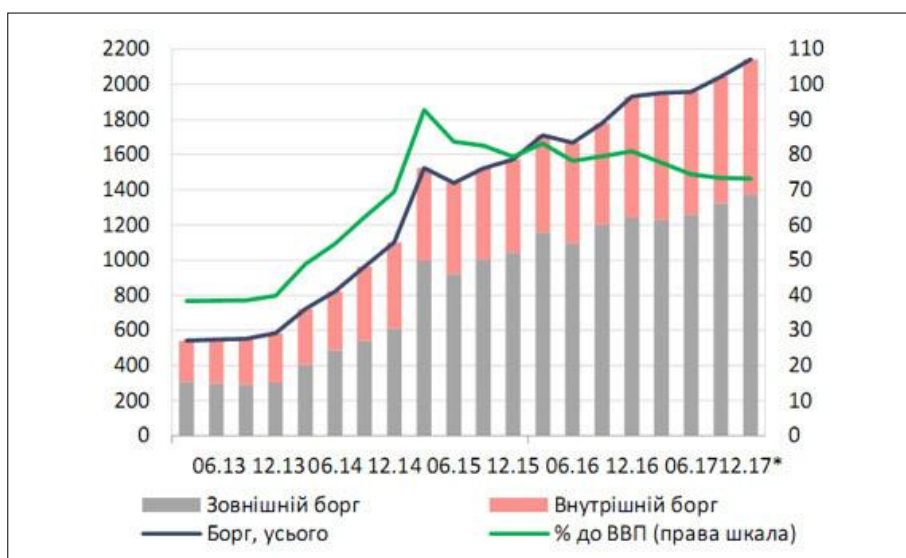

Рис. 1. Економічні показники України у 2018 році

на максимальну вартість, довгострокові фінансові потоки, майбутнє зростання доходів та вартості компанії, а не на поточне зростання доходів, прибутковості та рентабельності, як зазвичай [4].

Для того щоб визначити особливості формування стратегії розвитку організації, доцільно визначити поняття «стратегія». На фоні безлічі визначень цього поняття найбільш узагальненими та не стільки формальними, скільки векторними напрямками в розробленні стратегії, що допомагають уникати частих помилок у формулюванні та складанні стратегії розвитку, є визначення, надані Генрі Мінцбергом та Річардом Румельтом. Широко відомими є визначення стратегії Генрі Мінцберга, наведені ним у вигляді комбінації п'яти «П»:

- 1) стратегія – план дій (“Plan”);
- 2) стратегія – хитрість, тобто дії, націлені на те, щоб перехитрити своїх супротивників (“Ploy”);
- 3) стратегія – порядок дій, тобто план може бути не реалізований, але порядок дій повинен бути забезпечений в будь-якому разі (“Pattern”);
- 4) стратегія – позиція в навколишньому середовищі, тобто зв'язок зі своїм оточенням (“Position”);
- 5) стратегія – перспектива, тобто бачення того стану, якого треба прагнути (“Perspective”). [5]

Стратегія формування доходу – це логічно побудована програма перспективних заходів, спираючись на яку, підприємство зможе досягти поставлених цілей. Така стратегія передбачає розроблення правил та прийомів, за допомогою яких досягається основна мета підприємництва, що полягає в отриманні прибутку.

Під час розроблення стратегії необхідно пам'ятати про те, що ринкові відносини визначають самостійність стратегічних розробок підприємств, але не анархію.

Отже, найголовніше у формуванні держави – це стратегія, тому розглянемо ключові напрями формування стратегії розвитку на стадіях життєвого циклу.

Процедура формулювання стратегії та вибору альтернатив складається з таких етапів:

- 1) оцінювання наявної стратегії;
- 2) фаза формулювання;
- 3) планування ризику;
- 4) вибір стратегічних альтернатив.

Розглянемо детальніше ці пункти.

1) *Оцінювання наявної (діючої) стратегії.* Первинне оцінювання діючої стратегії здійснюють ще на попередньому етапі, коли оцінюють внутрішні можливості. Проте оцінюють наявні резерви, що дають змогу підвищити ефективність функціонування держави.

2) *Фаза формулювання.* Стратегія, будучи об'єднаною основою для організаційних зусиль, вимагає розроблення серії стратегічних планів як на рівні країни загалом, так і на обласному рівні зокрема. Закономірно, що кожен стратегічний план є частиною загального, а стратегія країни об'єднує їх усі разом. Основою будь-якого стратегічного плану держави є його базова стратегія. Вибір базової стратегії є прерогативою керівництва держави. Керівництво, оцінюючи та аналізуючи інформацію, одержану на попередніх кроках, ухвалює остаточне рішення.

3) *Планування ризику.* Планування ризику є важливою складовою стратегічного плану. Основною метою є підтримка високого рівня протидії впливу зовнішнього середовища та зменшення втрат, спричинених цим впливом.

4) *Вибір стратегічних альтернатив.* У межах вибраної базової стратегії можливі кілька курсів дій, які прийнято називати стратегічними альтернативами. Розроблення стратегії має стосуватися всіх рівнів управління.

Висновки. Отже, управлінець держави має бути добрим менеджером, а організація насамперед себе є невід'ємною частиною успіху як у підприємстві, так і в країні. Поки народ не почне усвідомлювати, що таке демократія у повному сенсі цього слова, ми не будемо мати правильних виборців, які спрямують свою діяльність на поліпшення економічного стану країни, від якого залежить все інше. Розглянувши питання формування стратегії розвитку організації, можемо зробити висновок про те, що формування стратегії розвитку – це досить трудомісткий та тривалий процес, але його результати (за умов його успішності) багаторазово перевершують витрати. Таким чином, для обліку сучасних економічних реалій процес формування стратегії розвитку повинен ґрунтуватися на теоретичних та методологічних засадах, а також бути доповнений новим механізмом, що підвищує системність прийнятих стратегічних рішень та можливість алгоритмізації процесів певних етапів формування стратегії.

Етапи розроблення та реалізації стратегії

Етапи розроблення стратегії	Стадія життєвого циклу				
	Становлення	Накопичення	Зрілість	Диверсифікація	Занепад
Формування системи цілей	Забезпечення виходу на ринок і виживання.	Забезпечення високих темпів операційної діяльності.	Підтримка наявних напрямів бізнесу, забезпечення сталого положення на ринку.	Забезпечення високих темпів операційної діяльності за допомогою продуктової, галузевої та регіональної диверсифікації.	Збереження досягнутих результатів, зниження витрат, стабілізація діяльності.
Стратегічний аналіз	Аналіз та прогноз факторів, що обмежують діяльність організації, оцінювання достатності стратегічних ресурсів для реалізації бізнес-ідеї.	Аналіз та прогноз загроз і можливостей з боку зовнішнього середовища, оцінювання достатності економічного потенціалу.	Оцінювання рівня використання економічного потенціалу, аналіз якості системи управління компанією, оцінювання факторів, що обмежують зростання економічного потенціалу.	Аналіз факторів та обмежень диверсифікації діяльності, оцінювання ефективності використання ресурсів (за напрямками диверсифікації).	Оцінювання рівня використання економічного потенціалу.
Формування портфеля стратегій	Аналіз сильних та слабких сторін бізнес-ідеї, способів її реалізації.	Аналіз темпів зростання економічного потенціалу та ринкової вартості.	Аналіз збалансованості параметрів економічної системи.	Оцінювання показників ефективності (за напрямками диверсифікації).	Оцінювання можливостей стабілізації діяльності.
Вибір оптимальної стратегії	Стратегія виживання, нарощування економічного потенціалу.	Стратегія прискореного зростання економічного потенціалу.	Стратегія обмеженого (стабільного) зростання економічного потенціалу.	Стратегія диверсифікації діяльності.	Антикризова стратегія.
Контроль реалізації, моніторинг ефективності стратегії	Контроль витрат, грошових потоків.	Контроль достатності економічного потенціалу для забезпечення високих темпів зростання.	Контроль доходів, витрат (дотримання достатності економічного потенціалу для забезпечення стабільності).	Контроль ефективності використання ресурсів (за напрямками диверсифікації).	Контроль фінансового стану, грошових потоків, заборгованості.

Список використаних джерел:

1. Відносини міжнародні. Політологічний енциклопедичний словник / уклад. Л.М. Герасіна, В.Л. Погрібна, І.О. Поліщук та ін.; за ред. М.П. Требіна. Харків: Право, 2015.
2. Мартинов А.Ю. Міжнародні відносини. Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. Київ: Наук. думка, 2009. Т. 6: Ла–Мі. 713 с. ISBN 978-966-00-1028-1.
3. Табачник Д.В. Визнання України дипломатичне. Українська дипломатична енциклопедія: у 2 т. / редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. Київ: Знання України, 2004. Т. 1. 760 с. ISBN 966-316-039-X.
4. 50 оттенков дефолта: почему Украине не обойтись без кредитов МВФ. URL: <https://mind.ua/ru/publications/20182179-50-ottenkov-defolta-pochemu-ukraine-ne-obojtis-bez-kreditov-mvf>.
5. Петренко В.С. Алгоритм управління вартістю спільного аграрного підприємства на основі застосування багатоваріантних розрахунків.
6. Харченко Т.О. Патлайчук А.І. Особливості формування стратегії розвитку організації на основі життєвого циклу.
7. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу. URL: http://tourlib.net/books_ukr/dyadechko93.htm.

**ПРОБЛЕМЫ СИСТЕМНОГО ПОДХОДА В ЭКОНОМИКЕ:
МИРОВОЕ ХОЗЯЙСТВО И МЕЖДУНАРОДНЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ОТНОШЕНИЯ**

Аннотация. В статье освещены как исторические проблемы и положения Украины, так и ее современное политико-экономическое состояние. После общей информации на тему «Международные отношения» и понятий, какую позицию в них занимает украинское государство, приводится размышление касательно оптимизации современного положения, а также анализ ситуации, сложившейся в нашем государстве, а именно рассматриваются экономическая и политико-экономическая ситуация страны, вопросы гражданской ответственности, их важность и влияние на дальнейшее экономическое развитие любого государства. Также приведен график долгов страны и их отношения к ВВП, где левая колонка демонстрирует размер в миллионах долларов США, правая – процент к ВВП, а строчка – даты. Показана зависимость экономического положения одной страны от отношения к ней других стран, в частности описано впечатление, которое производит Украина на страны Европы.

Ключевые слова: экономика, Украина, зависимость, страны, развитие, международные отношения, ВВП, анализ.

**PROBLEMS OF SYSTEMIC APPROACH IN ECONOMY:
WORLD HOUSEHOLD AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS**

Summary. Within the framework of the article, both historical issues and the situation of Ukraine and its current political and economic condition are highlighted. After the general information on the theme “International relations” and the concepts of which position the Ukrainian state takes, it is about the optimization of the current situation and the analysis of the situation in our country, namely: the economic and political-economic situation of the country, the question of public responsibility and their importance and influence on the further economic development of any country. Also, a graph is given concerning the debts of the country and their relation to GDP, where the left column is the size in millions of US dollars, the right – per cent to GDP, and the line is the date. The article shows the dependence of the economic situation of one country, and the attitude of other countries to it, including what impressions Ukraine makes on the countries of Europe.

Key words: economy, Ukraine, dependence, country, development, international relations, GDP, analysis.